

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ УМОВИ ДОГОВОРУ ЩОДО КІЛЬКОСТІ ТОВАРУ В ДОГОВІРНМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ЄС

Людмила Михайлівна САВАНЕЦЬ,

канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права та міграційної політики Західноукраїнського національного університету

З 1 січня 2022 року набирає чинності нова Директива ЄС у сфері купівлі-продажу товарів (далі – Директива 2019/771) [1], яка запроваджує у договірне право ЄС цілий ряд принципово нових положень у сфері купівлі-продажу товарів на засаді максимальної гармонізації. Прийняття цієї Директиви відображає суттєві зміни в європейському договірному праві. По-перше, здійснюється гармонізація законодавства про купівлю-продаж як однієї із центральних сфер контролю, який розпочався у 1999 році з прийняття Директиви 1999/44/ЄС [2]. По-друге, розпочинається процес законодавчої адаптації європейського приватного права при переході до цифрової економіки. По-третє, реалізується принцип максимальної гармонізації норм про купівлю-продаж товарів в межах законодавства ЄС.

У досліджуваній Директиві значна увага приділена питанню відповідності (*conformity*) як одному із ключових у сучасному договірному праві [3, с.130]. Зокрема, продавець зобов'язаний передати відповідні встановленим критеріям товари (ст.5 Директиви 2019/771). Новелою Директиви 2019/771 виступає чіткий поділ критеріїв відповідності на суб'єктивні та об'єктивні. Принагідно зазначимо, що норми Директиви 1999/44/ЄС, як і Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р. [4], які містили уніфіковану концепцію відповідності товару договору на міжнародному рівні, не закріплювали поділу критеріїв відповідності товару на об'єктивний та суб'єктивний, та регулювали дане питання за суб'єктивною ознакою, тобто виходячи із домовленості сторін як основної підстави визначення відповідності товару. Зазначена концепція ґрунтувалася на принципі свободи договору, який з поміж іншого ще також дозволяє сторонам вільно визначати предмет договору купівлі-продажу [5, с. 168].

Відповідно до п.а ч.1 ст.6 Директиви 2019/771 одним із суб'єктивних критеріїв відповідності товару договору є його передання продавцем у кількості, що відповідає вимогам договору. Таким чином, законодавець ЄС розуміє кількісні недоліки товару як один із елементів суб'єктивної концепції відповідності товару договору.

У Цивільному кодексі України (далі-ЦК України) аналогічна норма до п.а ч.1 ст.6 Директиви 2019/771 відсутня. Аналіз змісту ч.1 ст.662, за якою продавець зобов'язаний передати покупцеві товар, визначений договором купівлі-продажу, дає підстави стверджувати про закріплення і у законодавстві України про купівлю-продаж суб'єктивної концепції відповідності товару договору. В той же час, законодавець передбачає засоби захисту прав покупця, такі як: пропорційне зменшення ціни, безоплатне усунення недоліків товару в розумний строк, відшкодування витрат на усунення недоліків товару, мож-

лівість відмовитися від договору і вимагати повернення сплаченої за товар грошової суми, вимагати заміни товару лише стосовно передання товару неналежної якості. Правові наслідки передання товару із кількісними недоліками врегульовані у окремій статті. У випадку передання продавцем меншої кількості товару, ніж це встановлено договором купівлі-продажу, покупець має право вимагати передання кількості товару, якої не вистачає, або відмовитися від переданого товару та його оплати, а якщо він оплачений, - вимагати повернення сплаченої за нього грошової суми (ч.1 ст.670 ЦК України). Таким чином, український законодавець здійснюючи окреме регулювання кількісних дефектів значно зменшив кількість способів захисту порушених прав покупця. Порівняльно-правовий аналіз зазначеної норми ЦК України, та ст.13 Директиви 2019/771 дає підстави для висновку, що положення Директиви 2019/771 більше спрямовані на збереження договірних відносин із купівлі-продажу. Адже, покупець може заявити про розірвання договору лише в тому разі, якщо часткове невиконання або часткова невідповідність товару договору є його істотним порушенням. Натомість ЦК України дозволяє покупцю заявити про розірвання договору не зважаючи на істотність порушення договору шляхом передання меншої кількості товару, ніж це передбачено договором. Видається, що саме норма нової Директиви 2019/771 більшою мірою сприяє захисту як прав продавця, так і договірних відносин між сторонами.

Таким чином, проведене порівняльно-правове дослідження положень нової Директиви ЄС 2019/771 і ЦК України стосовно правових наслідків порушення умови договору щодо кількості товару дозволило сформулювати наступні висновки. У договірному праві України та ЄС відповідальність продавця ґрунтується не на підставі вини, як основи договірної та позадоговірної відповідальності, а на розподілі ризику між сторонами. І хоча в цілому можна стверджувати про закріплення у ЦК України суб'єктивної концепції відповідності товару договору, проте засоби захисту прав покупця, аналогічні до встановлених у Директиві 2019/771, передбачені лише стосовно передання товару неналежної якості. Інші правові наслідки передбачені в законодавстві України для передання товару із кількісними недоліками, що зумовлює значне зменшення кількості способів захисту порушених прав покупця у порівнянні із положеннями Директиви 2019/771. Окрім цього, Директива 2019/771 більшою мірою забезпечує збереження договірних відносин із купівлі-продажу між сторонами.

В умовах рекордифікації ЦК України українському законодавцю необхідно адаптувати правові наслідки порушення умови договору щодо кількості товару до сучасного договірного права ЄС.

Список використаних джерел:

1. Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.136.01.0028.01.ENG&toc=OJ:L:2019:136:TOC (дата звернення: 9.12.2021)
2. Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31999L0044> (дата звернення: 9.12.2021)

3. Schulze R. Supply of digital content – a new challenge for european contract law in: Franceschi A.D.(ed), European contract law and the digital single market – the implications of the digital revolution. Intersentia 2016. PP.127-144.

4. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980. URL: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09951_e_ebook.pdf (дата звернення: 9.12.2021)

5. Zoll F. Problem negatywnego uzgodnienia cech rzeczy sprzedanej - w oczekiwaniu na wspólne europejskie prawo sprzedaży. Transformacje Prawa Prywatnego. 2012. № 2. S.167-174.